

... en Zinkwerker
Heerenstraat 94
BREUKELN

HIJ IS DE ROTSSTEEN!

AFSCHEIDSPREDICATIE

UITGESPROKEN VOOR DE
CHRISTELIJKE GEREFORMEER-
DE GEMEENTE TE AALSMEER
OP WOENSDAG 26 JAN. 1938

DOOR

Ds W. HEERMA

Hij is de Rotssteen

Afscheidspredicatie

uitgesproken voor de Christelijke Gereform. Gemeente
te Aalsmeer op Woensdag
— 26 Januari 1938 —

door

Ds W. Heerma

Handboek der Rekenkunst

Algemeene Rekenkunst

De Rekenkunst is een wetenschap die de manier leert om hoeveelheden te meten, te tellen, te vergelijken en te berekenen. Het is een der oudste wetenschappen en wordt nu algemeen toegepast in alle takken der menschenwetenschap.

Liturgie: Gelezen: Deuteronomium 32 : 1—12.

Gezongen: *Psalm 74* : 15 en 2,

„ 62 : 1, 4 en 5,

„ 73 : 13,

„ 18 : 9.

Geliefde Gemeente van Aalsmeer,

Het Woord Gods, in dit avonduur te overdenken, leest ge in het u voorgelezen Schriftgedeelte, en wel nader *Deuteronomium 32 : 4a*:

Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is.

Bidden we vooraf met elkander om des Heeren onmisbaren zegen.

Uren, dagen, maanden, jaren
Vliegen als een schaduw heen,
En wij vinden, waar wij staren,
Niets bestendigs hier beneên.

Wie uwer zou de gepastheid van dit Oudejaarsavondlied in een ure als deze willen betwisten? Thans immers staan we voor u, gemeente, om den staf des Woords in uw midden terneer te leggen om zoo de Heere wil in den loop van de volgende week in de gemeente te Zeist den herderstaf weder op te nemen.

Onwillekeurig gaan onze gedachten terug naar dien onvergetelijken 15en November 1931, toen ik in uw midden tot het dienstwerk in 's Heeren wijngaard werd ingeleid door mijn geliefden leermeester, professor Lengkeek, die zoo spoedig daarna ontslapen is.

Zijn vermaning aan ons samen gegeven: „wandelt waardiglijk der roeping, waarmede gij geroepen zijt” (Efeze 4 : 1b) zij voor u en voor mij van blijvende beteekenis.

De Heere Zelf had ons samengebracht. Naar Aalsmeer leid-

de mij Zijn trouwe hand. Die trouw des Heeren was over ons, gemeente en leeraar uitgebreid. Niet ten onrechte mochten we zoeven aanheffen: „Hoe menigmaal hebt G' ons Uw gunst betoond.” Uw gunst, Uw onverdiende goedheid voor zulk een volk.

Waarlijk, de Heere is onzer gedachtig geweest.

De eeuwigheid zal openbaren, dat het Woord Gods, waarmee we onze ambtelijke bediening mochten aanvangen (1 Cor. 1 : 21) waarheid is. Het heeft Gode behaagd door de dwaasheid der prediking zalig te maken, die gelooven.

Zoo wordt dan nu die bijzondere band, waardoor wij voor ruim zes jaren aan elkander werden verbonden, door diezelfde hand Gods ontknoopt. Ook weten we, dat er banden blijven. Het spreekwoord — Uit het oog, uit het hart — moge wederzijds gelogenstrafft.

Ik wil het niet verhelen, dat deze ure ook voor ons iets smartelijks met zich brengt. Gij waart mij lief geworden, gemeente! Hoewel het mij niet gemakkelijk viel, toch werd het besluit de gemeente van Zeist in het Evangelie te dienen, met beslistheid genomen. Ik kon niet anders. Deze weg werd mij door den Zender Zijner knechten gewezen.

Waar we vanavond geroepen zijn om afscheid van u te nemen, daar mogen we u niet bepalen bij ons werk, niet wijzen op eigen persoon. Dat mag niet, maar dat kunnen en willen we ook niet. Want daarin valt voor mij niet te roemen. Is mijn wandel in uw midden altijd geweest, wat deze zijn moest? Ben ik voor den Heere en voor u altijd geweest, die ik behoorde te zijn? Heb ik altijd gearbeid in de noodige afhankelijkheid? En altijd beleefd: Zonder MIJ kunt gij niets doen? Die vragen stellen is haar beantwoorden. Al behoeft in een ure als deze al het persoonlijke niet angstvallig vermeden, toch moet ook daarin 's Heeren Naam vermeld en groot gemaakt. Oók voor vanavond geldt: „want wij prediken niet onszelven, maar Christus Jezus, den Heere, en onszelven, dat wij uwe dienaars zijn om Jezus' wil.” (2 Cor. 4 : 5).

Dus niet van mij en mijn werk, maar van den Heere en Zijn werk moet gesproken. Ik zal den Naam des Heeren uitroepen; geeft onzen God grootheid.

Hoort dan des Heeren Woord: *Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is.*

Hierin beluisteren we:

1. WIE HIJ IS, n.l. de Rotssteen.
2. WAT HIJ WERKT, n.l. een volkomen werk.

Dit tekstwoord is ontleend aan het *afscheidslied* van den ouden Godsman, Mozes. Veertig jaren had hij de kudde Gods geleid en geweid. Nu is het einde daar. Straks zal hij Nebo's hoogte beklimmen om te sterven en door God Zelf begraven te worden.

Hemel en aarde worden tot luisteren opgeroepen. Het is ook der moeite waard, want Mozes zingt niet van eigen deugd of glorie. Deze dienaar, die getrouw geweest is in geheel zijn huis (Hebr. 3 : 5) zoekt geen zelfverheerlijking. Hij werpt den blik terug en overziet den weg, dien de Heere met Israël gehouden heeft. Dan ziet hij, WIE DE HEERE geweest is, en nog is, en voor Zijn volk ook eeuwig zijn zal. HIJ IS DE ROTSSTEEN.

Verstaat ge die beeldspraak? Dat is een beeld van het vaste, het duurzame, het blijvende, het eeuwige. Zie dat machtige rotsgevaarte slechts aan en bedenk, hoe het niet alleen zijn hoofd hemelhoog verheft, maar hoe het ook zijn voet ontzag'lijk diep in het hart der aarde heeft ingeplant. Daar staat het vast en onbewogen. Laten de stormen woeden, de orkanen razen, laten vrij bliksem en donder al hun geweld doen, het deert den rotssteen niet.

Die rots staat daar, terwijl geslachten komen en gaan, terwijl alles wijkt en wankelt; maar de rotssteen blijft, blijft zichzelf, blijft onveranderd.

Nu, die rots is Mozes een beeld van den Eeuwige, van Jehova in Zijn onveranderlijke verbondstrouw. Die Rotssteen is een beeld van Jezus Christus, die gisteren en heden en in der eeuwigheid dezelfde is. HIJ is *DE* Rotssteen, de eenige, de eeuwige. Eens zal Hij alle steenrotsen scheuren en breken, eens zal Hij de wortelen der bergen omkeeren. „Maar schoon 't alles om zal keeren, Gij blijft staand' o Heer' der Heeren.”

HIJ is DE Rotssteen. Hier staan we voor de openbaring van het deugdevol wezen Gods. Zoo, als DE Rotssteen moeten we Hem leeren kennen. Zoo openbaart Hij Zich in Zijn Woord. Ik ben God en niemand meer. Van nature gelooven we dat niet. Elk onwedergeboren mensch gelooft nog altijd de

Satans leugen: gij zult als God zijn, kennende het goed en het kwaad. De mensch meent inderdaad, dat hij zelf kan uitmaken, wat goed en wat kwaad is. Hij zoekt en vindt den maatstaf voor goed en kwaad in zichzelf. Wat hem gelust, noemt hij goed, al zegt de Heere, dat het kwaad is. En wat hem niet bevalt, noemt hij kwaad, al zegt God, dat het goed is. Toch zal de uitkomst bewijzen, dat de juiste maatstaf voor goed en kwaad *alleen* in God ligt. Wat met Zijn Wil overeenkomt, dat, dat alléén is goed. Maar wat Zijn Wet wederstaat, dat is zeker kwaad. Voor die eeuwige uitkomst staat God met Zijn eigen Wezen in.

Bedenk: Hij is de Rotssteen. Even vast en onveranderlijk als Hij Zelf is ook Zijn heilige Wet. Door het ontdekkend werk van den Heiligen Geest leert ge God in Zijn gerechtigheid kennen als de Rotssteen. Goddelijk vast staat het: de bezoldiging der zonde is de dood. Wie dat leert gelooven, wordt een verloren mensch. Hij billijkt het rechtmatig verwijt: „Den Rotssteen, Die u gegenerend heeft, hebt gij vergeten; en gij hebt in vergetenis gesteld den God, Die u gebaard heeft. Als het de Heere zag, zoo versmaadde Hij hen, uit toornigheid tegen zijne zonen en zijne dochteren. En Hij zeide: Ik zal Mijn aangezicht van hen verbergen; Ik zal zien welk hunlieder einde zal wezen; want zij zijn een gansch verkeerd geslacht, kinderen in welke geen trouw is..... Want een vuur is aangestoken in Mijn toorn en zal branden tot in de onderste hel” (vs. 18 vv.). Dien Rotssteen der Gerechtigheid hebben we u zoo vele malen gepredikt. Zijt gij in het licht van dat Godsgetuigenis reeds een in u zelf verloren mensch geworden? Dien God, die u gemaakt heeft, te hebben verlaten, werd dat voor u reeds uw schuld, uw zonde, uw ellende?

Den Rotssteen versmaad te hebben, zie, dat wordt het kernpunt van het „hoe groot mijn zonden en ellende zijn.” Maar die ellende-kennis, als is ze geen zaak van vreugde voor wie haar ontvangt, is reeds Godverheerlijkend, wijl daar beleefd wordt, dat er buiten dezen eenigen Rotssteen geen leven is, dat waarlijk dien naam mag dragen.

En aan dat ellendig en nooddruftig volk openbaart Zich de Rotssteen der Gerechtigheid als de Rotssteen des Heils. Hoort des Heeren Woord: „Alzoo zegt de Heere Heere: Ziet, Ik leg een grondsteen in Zion, een beproefden steen, een kostelijken hoeksteen, die wel vast gegrondvest is.”

Wie is deze door God Zelf gelegde grondsteen anders dan de eenige, eeuwige Zoon van God? In Hem heeft de eeuwige God Zich geopenbaard als de IK-ZAL-ZIJN-DIE-IK-ZIJN-ZAL. De Onveranderlijke in Zijn genade en ontferming over een gansch verloren en verdorven volk. IK, de Heere, word niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jacobs, niet ver-teerd.

Christus Jezus de Rotssteen, waar alleen op te bouwen is. Niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, zegt de apostel Paulus. Ja, de Heere, de Koning Israëls en zijn Verlosser getuigt Zelf: *Immers er is geen andere Rotssteen, Ik ken er geen.* En toch doen wij van nature als Israëls bouwlieden, die dezen eenigen Rotssteen verwierpen. Toch probeeren allen zich een eigene gerechtigheid voor God op te richten om daarop voor God te kunnen bestaan. Toch dragen we van nature een vleeschelijke godsdienst aan om op zulk een zandhoop het huis onzer hope, het huis onzer zaligheid te bouwen. Dat werk, ons werk is niet volkomen, het deugt zelfs niet. Uw werken zijn niet vol gevonden voor God. Dat is een toevlucht der leugen, en zal ons niet kunnen verbergen voor het aangezicht van een heilig en rechtvaardig God. God vraagt naar een volkomen werk. Daarom zult gij van uw werk, van uw zandgrond afgebracht moeten worden. Daarom zult gij uitgedreven moeten worden naar Christus Jezus, naar den eenigen Rotssteen, Wiens werk volkomen is. „Tot Welken komende als tot een levenden steen, van de menschen wel verworpen, maar bij God uitverkoren en dierbaar, zoo wordt ook gij zelve als levende steenen gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.” Alleen Zijn werk is volkomen.

II. WAT HIJ WERKT.

Hij is de *levende* Steen. Bij God uitverkoren en dierbaar. Uit Hem is het leven van al Zijn volk. Alleen in Hem ligt uw ware leven.

„Aanschouwt, o Israëel den Rotssteen, waaruit gij gehouwen zijt.” Mozes spreekt van „den Rotssteen, Die u gegeneerd heeft.” Hebt gij dien Christus reeds als uw Levensformeerder leeren kennen? Als de levengevende Steen? Werd het in uw ziel reeds erkend: Buiten Jezus is geen leven, maar een

eeuwig zielsverderf? Nooit zal er in eenig zondaarshart eenig leven zijn dan alleen uit Hem. Hij is de Levensbron. Hij *geeft* het leven. Maar — en daar ziet ge al verder Zijn werk — Hij *onderhoudt* dat leven ook. In de woestijn stond de rotssteen. En Paulus daarvan sprekend, verklaart: „en de Steenrots was Christus.” Op dien Christus worden al Gods gunstgenooten gebouwd. Hij draagt ze allen. En uit dien Steenrots worden ze allen gevoed. Mozes zegt hier met het oog op het oude Bondsvolk: „Hij deed hem honig zuigen uit den steenrots en olie uit den kei der rots.” Gelukkig het volk, dat in de wereld de dood vond, dat eigen hart leerde kennen als gebroken bakken, die geen water houden en dat zoo door den nood gedreven, zich tot Hem om troost begeeft. Wat uit den Christus, den Rotssteen huns heils hun toevloeit is hun gehemelte zoet. 't Is honig uit den Rotssteen. Hebben ook wij het in de jaren, die heengingen niet menigmaal mogen proeven en smaken? Hoe zoet zijn mij Uw redenen geweest! Geen honig kon 't gehemelt' beter smaken. Alleen door Uw bevelen krijgt mijn geest verstand van God en Goddelijke zaken. Bitter is dan al het zoet dezer wereld.

In de woestijn van dit leven verkwikt Hij Zijn volk op nog andere wijze, want „Hij is hun een verberging tegen den wind, en een schuilplaats tegen den vloed, als waterbeken in een dorre plaats en als de schaduw van een *zwaren rotssteen* in een dorstig land.”

Zoo is Hij ook *Bewaarder* Israëls. Hij zal hen nimmer om doen komen. Niemand zal de gegebenen des Vaders uit Zijn hand rukken. Wat vijand ook aanrukke en benauwe, Hij is hun ten schild in 't strijdperk van dit leven. Hebt gij dien werkenden Rotssteen zoo noodig leeren krijgen? Werd het reeds uw bede: „Wees mij tot een Rotssteen om daarin te wonen, om geduriglijk daarin te gaan?” In Christus ingaan als in een Hoog Vertrek, als in een Burcht. Daar zijn ze zoo veilig, zoo welbewaard. Daar kan hen geen Satan met zijn vurige pijlen beschieten; daar zijn de wereld en zelfs het eigen vleesch machteloos; daar kan geen vloek der Wet hen treffen, daar kan geen zondeschuld hen benauwen, want ze zijn in den Rotssteen, Wiens werk volkomen is. Want Hij heeft al de schuld voor dat doodschuldige volk betaald. Hij is voor hen tot een vloek geworden, toen Hij hing aan het vloekhout der schande. Zoo is er dan geen verdoemenis voor

degenen, die in Christus Jezus zijn, die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den geest.

Wat zalige zielsgeneugten liggen hier verscholen voor het volk, dat in deze schuilplaats geborgen wordt, en in de kloven van dezen Rotssteen volkomen bedekking vindt. Hier heeft de vijand boog en schild en vurige pijlen op verspild. Ach, zegt mogelijk een benauwde van hart: ik zie het wel, dat ge in Christus, in dat Hoog Vertrek ten dage der benauwdheid zoo veilig zijt, maar ik kan er niet komen. Het is mij te hoog, ik kan er niet bij. Is deze weg u waarlijk te steil? De weg, die den verstandige naar boven leidt, opdat hij afwijke van de hel beneden? Er zijn er ook in ons midden, die dat leerden, n.l. dat ze door eigen kracht nooit dien Rotssteen kunnen beklimmen en die het toch telkens weer probeeren. Gel. Toehoorder, heb ik — in alle bescheidenheid zij het gezegd — heb ik in deze jaren, die achter ons liggen u Christus niet verkondigd als DE Rotssteen, Die een volkomen werk doet? Want Hij verwierf niet alleen de zaligheid, maar Hij past dat heil ook toe aan het hart van al Zijn volk. In dien eenigen Rotssteen ligt *alle* heil. Niets uit u, het al uit Hem. Heb Hem dan noodig ook in de toepassing. Leve toch in uw hart: „Leid mij, Heer, ik zou in 't stijgen nederzigen: leid mij op DIEN HOOGEN ROTS.”

Is het waar, dat gij *niets* kunt? Dan juist is u deze Rotssteen van pas, want Hij doet *alles*. Alles voor Zijn volk en alles in Zijn volk. Zijn werk alleen is een volkomen werk. Ik weet het: deze prediking heeft ook het vleesch van die den Heere vreezen, wel pijn gedaan. Het valt niet mee te moeten hooren, dat *ál uw* werk onvolkomen is, zoodat ge alle bestaan in u zelf verliest, zoodat ge op alle eigen werk den dood moet schrijven. Toch is dit de eenige manier van zalig worden. Zoo alleen krijgt Christus als een volkomen Zaligmaker gestalte in het hart der Zijnen.

Sprekende van het werk van den Rotssteen, wees ik u aan, hoe Hij het leven geeft als de Rotssteen, waaruit gij gehouwen zijt. Voorts: hoe Hij ook het leven in stand houdt, waar uw spijsze honig uit den Rotssteen is; daarna: hoe Hij het leven beschermt. Als de Rotssteen zal Hij Zijn volk een schuilplaats wezen. Hij is het begin, het midden en het einde hunner eeuwige zaligheid.

Maar nu de andere zijde: een woord tot hen, die onder al de bemoeienissen Gods precies dezelfde menschen gebleven zijn. Hoe menigmaal heeft de Heere ons tot u gezonden met de witte vlag des Evangelies, met het vriendelijk en welgemeend aanbod van genade en zaligheid, met het Woord van vrije genade.

Hoe heb ik getracht door de klaagliederen des eeuwigen oordeels eenerzijds en door het fluitspel van eeuwige heerlijkheid anderzijds u te lokken naar den eenigen Rotssteen heen. Dat was een boodschap Gods! Wat hebt ge er mee gedaan? Gij, die nooit het leven uit eigen hand verloren hebt. Gij, die nooit zegt: het is buiten hope. Het bracht u niet in de schuld voor God. Het liet u koud en ongevoelig, ja, het deed de vijandschap toenemen en groeien. Of mogelijk had de prediking dien invloed op uw meegaand karakter, dat ge er wel mee instemde, of het zelfs nog wel wat dieper of zwaarder of hoe ook wilde hooren — maar dat alles, zonder dat het allereerst van binnen wat uitwerkte, zonder dat het u in 't verborgen bracht om daar uw eigen aanklager te wezen en in de gebrokenheid des harten te betuigen: „Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd en gedaan, dat kwaad is in Uwe oogen. Zijt mij genadig, o God! naar Uwe goedertierenheid; delg mijne overtreding uit naar de grootheid Uwer barmhartigheden.” Uw geweten zegt het u wel, dat gij niet van harte vereenigd zijt met het Evangelie van vrije genade.

Indien gij zoo voortleeft en doorleeft, het zal niet dan vreeselijk zijn! De Apostel spreekt van menschen, die geheiligd door het bloed des Testaments toch den Zoon van God vertreden, Zijn bloed onrein achten en den Geest der genade smaadheid aandoen. (Hebr. 10 : 29). Denk het u eens in: geheiligd door het bloed des Testaments, alzoo het teeken en zegel der belofte Gods dragend en dan als een verwerper van den Christus te zwaarder straf te zullen ontvangen. Dan zal HIJ u *een Rotssteen der struikeling en een Steen des aanstoots* zijn. „Wie op dezen Steen valt, die zal verpletterd worden; en op wien Hij valt, dien zal Hij vermorzelen.”

Een gedaante van Godzaligheid zonder de kracht ervan te kennen, zal u niet kunnen behouden. Een geloof, dat niet door de liefde werkende is, is een dood geloof. Het zal u geen nuttigheid geven. Dat bed is te kort en dat deksel is te smal. Dat ge vandaag nog uw toestand recht mocht inzien. Dat de-

ze laatste prediking u niet voorbijga. Alleen ken uw ongerechtigheid, dat gij tegen den Heere, uwen God hebt overtreden. Zoekt Hem, want nog is Hij te vinden. Roept Hem aan, want Hij is nog nabij. Hoewel gij Zijn Woord zoo dikwijls versmaad hebt, toch laat de Heere u vanavond nog eens roepen. Neigt uw oor en hoort, en uwe ziel zal leven. Versmaadt den Rotssteen des heils niet ten einde toe. Eert Hem, door Hem noodig te krijgen. Want die Hem eeren, zal Hij eeren; maar die Hem versmaden, zullen licht geacht worden.

Bekeert u en leeft! Het *kan* nog, én het *mag* nog! 't Is geen wettische plicht, maar een Evangelisch voorrecht. Bedenk wat tot uw vrede dient.

Het is zoo aanbevelenswaardig. Al Gods volk wil het om strijd getuigen: Zijn liefdedienst heeft mij nog nooit verdrotten. Zij krijgen den Rotssteen hun heils zoo lief. Hij wordt in Zijn wezen en werk hun al noodzakelijker, Hij wordt hun één en hun al, al hun hoop en lust, hun wijsheid, hun gerechtigheid, hun heiligheid. Zij zouden struikelen en vallen, Hij houdt hen staande. O dat zij op Hem alleen, op Hem geheel vertrouwen. „Hij immers zal mijn rotssteen wezen, mijn heil, mijn hulp in mijn gebrek, mijn toevlucht en mijn hoog vertrek; ik zal geen groote wankeling vreezen.”

Wees er begeerig naar Hem te kennen als DE ROTSSTEEN, WIENS WERK VOLKOMEN IS. Dan zal het u niet alleen op de lippen gelegd zijn, maar tevens als uit het hart gegrepen, wat ASAF van dezen Rotssteen zong:

Wien heb ik nevens U omhoog?
Wat zou mijn hart, wat zou mijn oog
Op aarde nevens U nog lusten?
Niets is er, waar ik in kan rusten.
Bezwijkt dan ooit in bitt're smart
Of bangen nood mijn vleesch en hart,
Zoo zult GIJ zijn voor mijn gemoed
Mijn *ROTS*, mijn deel, mijn eeuwig goed.

Psalm 73 : 13.

Zoo is dan de laatste bediening des Woords, waarin ik als *uw* herder en leeraar voor u sta, bijna ten einde. Nog een enkel persoonlijk afscheidswoord wensch ik tot u te spreken.

Onwillekeurig ziet gij met mij terug naar wat achter ligt.

De Heere heeft Zijn goede hand over ons als gemeente niet ingehouden. Hij gaf ons het voorrecht, dat we in liefde met elkander mochten omgaan. Ook ben ik dikwijls verkwikt, als ik merken mocht, dat onze arbeid onder u niet ijdel is geweest in den Heere.

Wat de uitwendige groei betreft, ik acht het een voorrecht, ook vandaag nog, dat we in een zooveel grooter kerkgebouw bijeen mogen zijn dan tevoren. De Heere stelle bij den voortduur de verkondiging Zijns Woords aan deze plaats dienstbaar tot de komst van Zijn heerlijk Koninkrijk.

Waar zijn deze jaren gebleven? Ze zijn als omgevlogen.

Wat hebben we in deze jaren samen veel beleefd. Met sommigen uwer hebben we aan de geopende groeve gestaan. Toch was het een betrekkelijk gering aantal malen, dat ik geroepen werd om in het klaaghuis het Woord Gods te doen hooren. Daartegenover staat, dat ik in uw midden niet minder dan zeventig maal den Heiligen Doop mocht bedienen. Met niet weinigen heb ik ook blijde dagen doorleefd en ge denkt met mij aan uw openbare belijdenis, uw huwelijksbevestiging of zooveeljarige huwelijksviering. Niet altijd viel mij de arbeid onder u even gemakkelijk. Voorzooover dit z'n oorzaak bij u vond, gemeente, bedoel ik daar allerminst mede, dat ook maar iemand uwer door persoonlijke kwaadwilligheid mijn leven eenigermate zou hebben bemoeilijkt. Maar toch wil ik hier niet verbergen, dat het mijn hart pijn gedaan heeft als liefdevolle vermaning, welmeenende onderwijzing of ernstige bestraffing zichtbaar zonder vrucht bleef. Zeker, ook bij mij zelf is oorzaak te vinden, waarom de arbeid mij niet altijd even gemakkelijk viel. Een bloeiend ambtelijk leven vereischt bij den ambtsdrager Gods verborgen omgang gedurig te zoeken; en al heb ik door genade die les aanvankelijk geleerd, toch moest ik menigmaal eraan herinnerd: Zonder Mij kunt gij niets doen.

De groote en eenige Hoogepriester van het Huis Gods bedekte al onze ambtelijke zonden en tekortkomingen.

Met vrijmoedigheid mag ik vanavond uitspreken, dat ik niets heb geweten onder u dan Jezus Christus en Dien gekruist. Hij is gisteren en heden Dezelfde en in der eeuwigheid. De tijden veranderen, menschen veranderen, omstandigheden veranderen, ook Gods knechten veranderen van standplaats, maar de HEERE verandert niet. Hij is de Rotssteen, Wiens

werk volkomen is. Hij blijft! Hij is de Onveranderlijke in al Zijn deugden. Dat u te prediken was mijn dure roeping, maar — Gode zij dank — ook menigmaal was het mij een zalige zielevreugd.

Nog roep ik alle onverschilligen en die in onbekeerlijkheid van hun hart voortvaren, toe: bekeert u! bekeert u! waarom zoudt gij sterven? In het bloed van den Heere Jezus Christus ligt meer kracht tot behoudenis dan in uw zonde kracht tot verdoemenis. Veracht Zijn bloed niet. „Ontzie Hem toch, o Israël en leer vertrouwend wachten.” Zoo niet, ik ben rein van het bloed van u allen.

Tot ootmoed en dankbaarheid stemt het mijn hart, zoo de Heere onzen arbeid wilde gebruiken om u aanvankelijk of bij voortgang meer en meer God in Zijn algenoegzaamheid, u zelve in uwe doemwaardigheid en Jezus in Zijn dierbaarheid te leeren kennen.

Staat er naar om op te wassen in de kennis van dien eenigen Rotssteen. Straks zijt ge herderloos, gemeente. Mocht een ander spoedig de ledige plaats in uw midden vervullen. In mijn hart leeft de bede, dat het een man moge zijn met wijsheid en ijver, met liefde en getrouwheid. Leve ook in u als gemeente de bede, dat de Heere Zelf den man Zijns raads in uw midden stelle. Laat ook deze nood der gemeente nog samenbinden.

Voorts roep ik u toe: Blijf gij in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan u verzekering gedaan is. Houd wat gij hebt, opdat niemand uw kroon neme. Dat gij bewaard moogt blijven voor een enghartig kerkisme, dat niet uit den Geest Gods is, maar eveneens voor een geest van onkerkelijkheid, zoo mogelijk nóg gevaarlijker en nog grooter verwoesting aanrichtend. De ambten in uw midden behooren in eere gehouden te worden bij allen om des Heeren Christus' wil. Heb het beginsel der Scheiding lief.

Heb dank gemeente voor het vele goede, dat ik bij u en van u mocht ondervinden. Aangename jaren hebben we in uw midden doorgebracht. Wees ervan verzekerd, dat we deze jaren niet kunnen vergeten.

De Koning Zijner duurgekochte Kerk beschermte u en doe u deelen in Zijn priesterlijke erbarming. Hij zegene u en uwe kinderen in het midden van u. Moeten we hier van elkander scheiden, en smart het u en ons, geen nood, zoo we bij al wat

wisselt en verandert maar op den Rotssteen gebouwd worden, want dan wordt ook het laatst vaarwel eens bekroond met een elkander weerzien in dat vaderland, waar geen scheidingsmart ooit zal gekend en waar geen band ooit zal verbroken worden.

Geliefde broeders ouderlingen en diakenen, leden van den kerkeraad! Met u en met uwe voorgangers in het ambt hebben we in eensgezindheid mogen arbeiden tot welzijn der gemeente. Onze vergaderingen toch bleven niet ongezegend. Het is mij een behoefte des harten om na den Heere ook u openlijk dank te zeggen voor de waardeering, trouw en liefde aan ons betoond. Ik weet, dat uw arbeid vooral in den vacanten tijd niet gemakkelijk is. De Heere geve u wijsheid in alle dingen. Dat ge in diepe afhankelijkheid van Hem leiding moogt geven ook in het aanstaande beroepingswerk. De Heere moge u allen nog sparen voor de gemeente. Het woord van den apostel Paulus tot de ouderlingen van Efeze, maak ik hierbij tot het mijne: „Zoo heb dan acht op uzelf en op de geheele kudde, over welke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, welke Hij verkregen heeft door Zijn eigen bloed.” Zware tijden doorleven we, en Gods Woord spelt ons, dat nog zwaarder tijden voor de deur staan. Wees getrouw tot den dood en Hij zal u geven de kroon des levens. Hij sterke en bekrachtige u tot al uwen arbeid. Mede namens mijn vrouw mag ik nog zeggen, dat gij ons huisgezin al deze jaren zeer goed verzorgd hebt. De Heere vergelde het u.

Een kort woord tot hen, die hier de *Classis Haarlem* vertegenwoordigen. Uw aanwezigheid gelijk die van belangstellenden uit omliggende gemeenten verkwikt mij. Met genot heb ik in uw midden verkeer. De Heere gebiede over u en over al de gemeenten van dit ressort Zijn gunst en genade.

Voorts beveel ik ook onzen koster en zijn gezin, en onzen organisten den Heere en Zijne goedertierenheid aan. Uw hulpdiensten in Gods huis mogen door u gekend zijn of nog worden als een voorrecht van 's Heerenwege.

Ook leven in mijn hart de beste wenschen voor het Christelijk onderwijs te dezer plaatse. De Heere doe allen, die hier

een roeping hebben te vervullen, hun verantwoordelijkheid zoo kennen, dat zij beoefenen mogen: „Welzalig hij, die al zijn kracht en hulp alleen van U verwacht.” Eigen krachten te verachten, wordt op Jezus' school geleerd.

Ook de Overheid van deze burgerlijke gemeente zij in haar taak en macht, haar van Boven gegeven, den Allerhoogste, aan Wien ook zij verantwoording schuldig is, aanbevolen.

Tenslotte nog een woord tot mijn geliefde *catechisanten*. Gij weet wel, dat ik voorloopig nog de catechisaties in deze gemeente hoop waar te nemen. Het is mij een eere en voorrecht. Toch hoop ik, dat het maar *voorloopig* zal zijn en dat ge straks weer een eigen predikant moogt hebben, waarom ik niet kan nalaten ook tot u een woord van afscheid te spreken. Over het algemeen werden de catechisaties zeer trouw bezocht. Het spijt mij, dat ik ook van een enkele uitzondering moet gewagen.

Jongelingen en jongedochters, knapen en meisjes, mijn werk onder u was mij lief. Ik heb u mogen onderwijzen in de leer der zaligheid. Telkens weer zijt gij daarin geweest op den Rotssteen des heils. De Heere Zelf heilige het zoo aan uw jonge harten, dat het vrucht afwerpe voor dit leven en voor het toekomstige. De tijd, dien we beleven, is zoo uiterst gevaarlijk. Alles spant als het ware samen om u af te trekken van het pad der Waarheid. De Heere legde in veler, o mocht het zijn in aller hart, de bede: „Leer mij aan Uw dienst *oprecht* verbonden blijven.” Het zou mij een groote vreugde zijn, later te hooren, dat deze en gene opgegroeid zijn tot sierlijke leden der gemeente. Gelijk het mij smarten zal, te moeten hooren, dat deze of die *zelfs* openlijk den Heere en Zijn dienst den rug toekeerde. Vanavond nog vraagt u de Heere door onzen mond: „Mijn zoon, Mijn dochter, geef Mij uw hart.” Laat de liefde Gods uw hart verteederen. Bedenk: wie God verlaat, heeft smart op smart te vreezen. Maar wie Hem vreezen, hebben geen gebrek aan eenig goed.

Des Heeren zegen zij met u ook in het vereenigingsleven. Het zij nog als een muur rondom de jeugd der gemeente tot verheerlijking van den Naam des Heeren.

Geliefde gemeente van Aalsmeer, zoo is dan het eindpunt van ons ambtelijk werk in uw midden bereikt. Zijt Gode en

het Woord Zijner genade bevolen. Ik was uw eerste dienaar om Jezus' wil en gij waart mijn eerste gemeente. Dat we el- kander blijvend gedenken voor 's Heeren troon.

Hij is de Rotssteen, Wiens werk volkomen is. Tot Hem rijst voor u, gemeente de bede uit mijn hart:

Ach, blijf met Uw genade,
Heer' Jezus haar nabij,
Opdat haar nimmer schade
Des vijands heerschappij.

AMEN.